

LÄRARHANDLEDNING

ANNIKA THOR
ODYSSEUS
POJKE

ISHTAR BÄCKLUND DAKHIL

BONNIER
CARLSEN

LÄRARHANDLEDNING TILL ODYSSEUS POJKE AV ANNIKA THOR

Handledningen är framtagen av Jenny Edvardsson,
www.jennyedvardsson.se

OM DENNA HANDLEDNING

Boken *Odysseus pojke* kan man arbeta med i ämnena svenska, svenska som andraspråk och religion. Uppgifterna som är framtagna är direkt kopplade till följande delar av det centrala innehållet.

Svenska 4–6

- ✱ Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna.
- ✱ Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspekar, såväl med som utan digitala verktyg.
- ✱ Berättande texter och poetiska texter för barn och unga från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Texter i form av skönlitteratur, lyrik, dramatik, sagor och myter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- ✱ Berättande texters budskap, språkliga drag och typiska uppbyggnad med parallellhandling och tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.
- ✱ Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel tankekartor och stödord.

Svenska som andraspråk 4–6

- ✱ Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna.
- ✱ Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspekar, såväl med som utan digitala verktyg.
- ✱ Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel tankekartor och stödord.
- ✱ Ord och begrepp i skolans ämnen och i vardagsspråk. Synonymer och motsatsord.

- ✱ Berättande texter och poetiska texter för barn och unga. Texter i form av skönlitteratur, lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- ✱ Berättande texters budskap, språkliga drag och typiska uppbyggnad med parallellhandling och tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt deras ord och begrepp.

Religion

- ✱ Hur olika livsfrågor, till exempel vad som är viktigt i livet och vad det innebär att vara en bra kamrat, skildras i populärkulturen.
- ✱ Hur olika livsfrågor, till exempel synen på kärlek och vad som händer efter döden, skildras i religioner och andra livsåskådningar.
- ✱ Vad religioner och andra livsåskådningar kan betyda för människors identitet, livsstil och grupptillhörighet.
- ✱ Vardagliga moraliska frågor som rör flickors och pojkars identiteter och roller, jämställdhet, sexualitet, sexuell läggning samt utanförskap och kränkning.
- ✱ Frågor om vad ett bra liv kan vara och vad det kan innebära att göra gott.

OM BOKEN

Genom boken *Odysseus pojke* hamnar läsaren i det gamla Grekland, omkring 1200 fvt, det vill säga för över 3000 år sedan. Här får läsaren möta Telemakos, Odysseus son. Han har inte många jämnåriga vänner på ön Ithaka, där han bor. Han tänker mycket på sin pappa som han aldrig hann lära känna. Odysseus drog ut i krig, långt borta i Troja när Telemakos var liten, och har inte kommit tillbaka till ön. På kvällarna får Telemakos höra fantastiska historier om Odysseus hjältedåd, och Telemakos älskar att lyssna och fantisera om att hans pappa ska komma hem. Men åren går. Snart är Telemakos en ung man och måste själv ta ansvar för sin egen och Ithakas framtid. Ska han gå i sin pappas fotspår? Eller finns det ett annat sätt att växa upp till man?

OM FÖRFATTAREN

Annika Thor är en av våra verkligt stora berättare. Hon har bland annat skrivit *Odjuret i labyrinthen*, *En ö i havet*-serien om systrarna Steffi och Nelli och *Sanning eller konsekvens*. Annikas böcker har bearbetats för teve, teater och radio. De har översatts till många språk världen över och prisbelönats både i Sverige och internationellt.

3 SNABBA MED ANNIKA

1. Favoritämne när du själv gick i skolan?

Mitt favoritämne i skolan var svenska, särskilt att läsa skönlitteratur och att få skriva själv! Historia tyckte jag också om, och hämtar fortfarande gärna mina berättelser ur det förflutna.

2. Ett minne om en särskild lärare?

När jag började realskolan (motsvarande högstadiet) fick vi en ung, ambitiös svensklärare (som dessutom var så snygg att alla vi flickor var kära i honom). Han lät oss bland annat läsa några avsnitt ur Odysséen, så det var där mitt intresse för de grekiska myterna tog sin början.

3. Ett tips till lärare som ska jobba med din text?

Lita på berättelsen – om den är tillräckligt intressant gör det inget om eleverna inte förstår vartenda ord!

Vi litar på Annika och hennes berättelse och låter läsningen med *Odyseus pojke* ta sin början. Välkommen in i det antika Grekland!

@ Ulla Montan

OM ILLUSTRATÖREN

Ishtar Bäcklund Dakhil är multidisciplinär konstnär utbildad på Konstfack i Stockholm. Hennes illustrationer i boken *Odyseus pojke* av Annika Thor är sinnrikt detaljrika och fantasifulla. I berättelsen om pojken Telemakos som väntar på sin far, hjälten Odysseus, som lämnade ön Ithaka för att strida i Troja, åskådliggör Ishtar Bäcklund Dakhils illustrationer den grekiska mytologins verkligt stora äventyr.

INFÖR LÄSNINGEN

För att förbereda eleverna på läsningen kan du som lärare uppmuntra eleverna att bekanta sig med boken och dess innehåll.

1. Diskutera titeln.
 - a) Vem är Odysseus och vem är hans son?
2. Undersök omslaget.
 - a) Vad visar omslaget?
 - b) Vilken miljö skildras?
 - c) När i tiden kan handlingen utspela sig? Dåtid, nutid, framtid? Motivera ditt svar.
3. Låt eleverna fundera över handlingen.
 - a) Vad tror du att boken kommer att handla om? Vad får dig att tro detta?Låt eleverna individuellt skriva ner sina tankar om handlingen. Lyft deras tankar i helklass.
4. Undersök tillsammans de två kartorna som finns i boken och jämför dem med en karta från exempelvis Google Maps.
5. Presentera det antika Grekland, Telemakos och hans familj (pappa Odysseus, mamma Penelope, hunden Argos).
6. Läs därefter det första kapitlet högt.

UNDER LÄSNINGEN

VI RESER MED ODYSSEUS

Telemakos pappa Odysseus är ute på en lång resa. Låt eleverna resa i Odysseus fotspår genom att rita in hans rutt i kartan som finns på nästa sida.

Odysseus resor

VI UNDERSÖKER BOKENS ILLUSTRATIONER

I alla kapitel finns illustrationer. Låt eleverna undersöka dem på egen hand, tillsammans med en klasskompis eller med hela klassen. Låt eleverna analysera bilden utifrån vad den beskriver men också utifrån hur den tolkas. Ta exempelvis hjälp av följande frågor:

1. Vad ser du på bilden? Är det människor, djur, saker eller något helt annat? Är de tecknade i närbild eller ser man dem från långt avstånd?
2. Föreställer bilden något som bara fanns förr eller föreställer den något som finns än idag?
3. Vilken känsla får du av bilden?
4. Vad tänker du på när du ser bilden?
5. På vilket sätt hör bilden ihop med handlingen i boken? Förklara med egna ord.

Vill man inledningsvis modellera frågorna och hur man kan tolka och tänka kring bilderna kan exempelvis någon av följande illustrationer användas:

- * s. 28 Odysseus håller upp Telemakos
- * s. 38 Cyklopen utanför sin grotta
- * s. 103 Antalet träd (äppelträd, päronträd, fikonsträd) och vinrankor med grekiska siffror
- * s. 140-141 En besökare kommer till Telemakos

GEMENSAM LÄSNING MED LOGGSKRIVANDE OCH GRUPPDISKUSSIONER

Då *Odysseus pojke* är en bok som utspelar sig i en tid och miljö som för en del barn är mer eller mindre okänd kan det vara bra att arbeta med boken tillsammans i helklass. Dela upp läsningen i lässtopp (ca 30 sidor per vecka). Låt eleverna under sin läsning skriva loggar utifrån följande rubriker:

- * **GILLAR** – här skriver de in sådant som de helt enkelt gillar. Det kan handla om karaktärer, språk, specifika situationer, beskrivningar mm.
- * **OGILLAR** – här skriver de in sådant som de helt enkelt inte gillar. Det kan handla om karaktärer, språk, specifika situationer, beskrivningar mm.
- * **FRÅGETECKEN** – här skriver de in sådant som de inte riktigt förstår. Det kan vara ord eller specifika händelser eller situationer
- * **MÖNSTER** – här skriver de in sådant som upprepar sig
- * **KOPPLINGAR** – här skriver de in sådant som de kan koppla till sig själva, till annat de läst eller sett, eller till sin egen omvärld

Eleverna kan föra sin logg i en skrivbok, ett digitalt dokument som de delar med dig som lärare eller på ett papper.

Stanna upp vid varje lässtopp och låt elevernas loggar från läsningen vara en grund för textsamtal i smågrupper eller helklass. Komplettera samtalen med följande frågor som är framtagna till de olika kapitlen.

Kapitel 1: En pojkes längtan

1. Vem är Argos?
2. Vad får du veta om pojken, Telemakos?
3. Vad är Ithaka?
4. Vem är Eurykleia?
5. Kapitlet heter "En pojkes längtan". Vem är det som längtar? Vad längtar pojken efter?

Kapitel 2: Den motvillige krigaren

1. Vem är den motvillige krigaren?
2. Vad är det Eurykleia berättar för Telemakos?
3. Sammanfatta kapitlet med egna ord.

Kapitel 3: Dagdrömmar och mardrömmar

1. Vilken är skillnaden mellan en dagdröm och en mardröm?
2. Ingen kan berätta något om Odysseus. Vad tror du har hänt honom och hans skepp?
3. På bilden på sidan 28 ser du Odysseus och lille Telemakos. Varför tror du att illustratören har valt att rita in dem på en vas?

Kapitel 4: Den enögde jätten

1. Vem är den enögde jätten?
2. Vad betyder ordet cyklop?
3. Hur kommer Odysseus och hans män bort från cyklopen?
4. Tror du att Eurykleias dröm är sann?

Kapitel 5: Leka krig

1. Vad är "leka krig"?
2. Telemakos mamma, Penelope, skickar efter några lekkamrater från stan. Hur går det när de ska leka med Telemakos?
3. Hur skulle du vilja beskriva Antinoos? Är han snäll, dum, glad, trevlig, otrevlig...?

Kapitel 6: Vindgudens gåva

1. Eurykleia berättar om en ny dröm. Vad händer i drömmen? Återberätta med egna ord.
2. Vad var det för gåva Odysseus fick av vindguden?

Kapitel 7: Tiggarpriinsen

1. Vad är en folkförsamling för något?
2. På sidan 65 står det att Ithaka "måste ha en kung". Varför kan inte Penelope få styra landet? Vad tror du?
3. Varför retar Antinoos Telemakos, tror du?

Kapitel 8: Gudinnan och grisarna

1. Vem är Kirke?
2. Vem är Hermes?
3. Varför förvandlar Kirke männen till grisar, och inte till exempelvis lejon, tror du?
4. Vad är det som händer i detta kapitel? Sammanfatta med egna ord.

Kapitel 9: Mäktiga män

1. Vad gör man när man är/blir mäktig?
2. I boken kan man se att män och kvinnor delvis lever olika liv och får göra olika saker. Ge exempel på detta.
3. Vilka är Framstegspartiet? Vad vill detta parti?
4. På sidan 93 står ordet oförliknelige. Vad betyder det?

Kapitel 10: Penelopes list

1. Vad betyder ordet list?
2. Telemakos har "mörka tankar". Vad är det han tänker?
3. Penelope är listig. Vad är det hon gör för att få slippa gifta om sig?
4. Vad tror du att symbolerna under bilderna på sidan 103 betyder?

Kapitel 11: En oändlig väv

1. Vad betyder ordet oändlig?
2. Vem är Melantho? Hur ser hon ut?
3. Telemakos får reda på en hemlighet. Vilken då?

Kapitel 12: Svåra val

1. Vilka är sirenerna?
2. På vilket sätt är sirenerna farliga?
3. Vilka faror finns det på resan hem?
4. Hur ska männen klara sig förbi dessa faror?
5. Hur går det för männen?

Kapitel 13: Ingen utväg

1. Kapitlet heter "Ingen utväg". Vem är det som inte har någon utväg?
2. Vad pratar gudarna om?
3. Vad tror du att Athena ska prata med Telemakos om?

Kapitel 14: Besökaren

1. Vem är besökaren?
2. Vad vill besökaren att Telemakos ska göra?
3. Vad händer när besökaren går?
4. Titta på bilden på sidan 140–141! Stämmer skuggan på bilden överens med personen som kastar skuggan? Vad berättar bilden?

Kapitel 15: Herre i huset

1. Vad innebär det att vara "herre i huset"?

Kapitel 16: Talet på torget

1. Telemakos håller ett tal på torget. Hur går det för honom? Vem hjälper honom?
2. Vad bestämmer sig Telemakos för att göra?
3. På sidan 168 står det "Nu börjar mitt eget äventyr". Vad tror du att Telemakos kommer att få vara med om?

Kapitel 17: En gammal kung och en ung prinsessa

1. Vem möter Telemakos i hamnen?
2. Vem är Polykaste?
3. Vem är Peisitratos?
4. Peisitratos blir Telemakos första jämnåriga vän. Hur reagerar Telemakos på att få en vän i sin egen ålder?

Kapitel 18: Trojas undergång

1. Vad hände i Troja?
2. Hur gick det för männen, kvinnorna och barnen i Troja?
3. Vad innebär att offra?
4. Vad offrar de till Athena?

Kapitel 19: Ett kungligt bröllop

1. På sidan 195 står det: "Hon är ett våp". Vad betyder det?
2. Vem är det som gifter sig?
3. Vad tror du att det är för droppar som Helena bjuder på?

Kapitel 20: Trähästen

1. Odysseus är listig. Hur ser man det i kapitlet?
2. Varför tror inte folk på Cassandra?
3. Hur tror du Cassandra känner sig när ingen tror på henne?

Kapitel 21: Tillbaka till Ithaka

1. Telemakos måste hastigt lämna Sparta. Vad beror det på?
2. Varför får inte Telemakos åka direkt hem till sin mamma och palatset?

Kapitel 22: Främlingen

1. Telemakos tar sig till svinaherden Eumaios. Där sitter en främling. Vem är främlingen i huset?
2. Odysseus har klätt ut sig. Vad kan det bero på?
3. Vem/vilka är det som kan ändra skepnad och klä ut sig på detta sätt?

Kapitel 23: Far och son

1. Odysseus berättar om sin resa. Hur gick det för honom efter att han hade lämnat Kalypso?
2. Vad känner Telemakos när hans pappa äntligen har kommit hem igen?

Kapitel 24: Fajakernas ö

1. Hur vinner man en kvinnas hjärta enligt Odysseus?
2. Varför är Odysseus osäker på om det verkligen är drottningen som han ska prata med?

Kapitel 25: En spion rapporterar

1. Svinaherden har varit i palatset. Vad berättar han för Telemakos och Odysseus?

Kapitel 26: Hemkomsten

1. Telemakos är tillbaka i palatset. Han vill berätta för sin mamma Penelope om Odysseus men får inte. Varför tror du att Odysseus inte vill att Telemakos säger att han är tillbaka?
2. På sidan 270 står det "Ett par stadions avstånd".
 - a) Vad är en stadion?
 - b) Hur långt tror du ett par stadions avstånd är?

Kapitel 27: Den gamle tiggaren

1. Hur tas tiggaren emot av människorna som är på palatset?
2. Odysseus (som är utklädd till tiggare) och Telemakos tar undan alla vapen som finns framme. Varför gör de det?

Kapitel 28: Ett nattligt samtal

1. Odysseus tänker att människorna är gudarnas leksaker. Finns det händelser i boken som skulle kunna vara ett bevis på detta?
2. Eurykleia säger istället att det som händer inte beror på gudarna. Hon menar att saker händer av en slump och att människorna gärna skyller sina egna onda handlingar på gudarna. Tycker du att hon har rätt?

Kapitel 29: Bågskyttetävlingen

1. Vad är bågskytte för något?
2. Varför vill Odysseus ha en bågskyttetävling?

Kapitel 30: Blodbadet

1. Vad är ett blodbad?
2. Varför vill Odysseus att alla friare ska dö?

Kapitel 31: Ett annat liv

1. Telemakos bestämmer sig för att lämna Ithaka. Varför?
2. Vart vill Telemakos åka? Varför just dit?

SKAPA EGNA ILLUSTRATIONER

I boken finns många spännande händelser och många intressanta karaktärer. Låt eleverna få illustrera de olika kapitlen under sin läsning. Hur ser cyklopen ut? Hur går det till när Odysseus lyckas skjuta med sin båge? Hur ser Telemakos mamma ut?

TEMA OCH MOTIV – LÅT ELEVERNA FÅ FÖRDJUPA SIG

I boken finns flera olika teman och motiv. Stanna upp i ett eller flera av dem och låt eleverna få fundera över dem, samtala om dem, skriva och skapa kring dem. Utgå från följande rubriker:

- **Manlighet**

Hur skildras pojkar och män i boken?

Hur ska man vara som pojke och man idag?

Vilka skillnader och likheter finns mellan synen på manlighet då och nu?

- **Uppväxt**

Hur skulle du vilja beskriva Telemakos uppväxt? Är den bra, mindre bra, lycklig, olycklig...?

Telemakos växer upp med en förälder. Hur är det?

Vad är viktigt för att ett barns uppväxt ska vara bra?

- **Krig**

Känner du någon som varit med i ett krig?

Hur påverkas en människa av att växa upp där kriget är en del av ens vardag, tror du?

- **Kvinnlighet**

Hur skildras kvinnorna i denna bok?

Hur ska man vara som flicka och kvinna?

Vilka likheter och skillnader finns mellan synen på kvinnlighet då och nu?

• Äventyr

I boken skildras flera olika äventyr. Vad är ett äventyr? Har du varit med om ett äventyr någon gång? Kan man säga att bli vuxen och ge sig ut i världen också är en sorts äventyr?

• Berättelser

Är det viktigt med berättelser?

Vilka berättelser minns du från din barndom?

Vem är det som ger Telemakos berättelser?

Vilken betydelse har sagor och berättelser för oss människor?

• Tro

I boken är gudarna hela tiden närvarande. Hur viktigt är det att ha något att tro på?

Behöver man tro på en gud eller flera gudar eller finns det annat man kan tro på?

Vad trodde grekerna på? Vad tror du på?

EFTER LÄSNINGEN

SKRIV FAKTATEXTER

I boken finns de grekiska gudarna och hjältarna närvarande. Låt eleverna fördjupa sig i den grekiska mytologin genom att skriva egna faktatexter om en hjälte eller gud. Gå igenom vad texterna ska innehålla, exempelvis:

- * Vad guden/hjälten är känd för
- * Gudens/hjältens styrkor
- * Gudens/hjältens svagheter
- * Gudens/hjältens symboler
- * En viktig händelse/myt som guden/hjälten var med i

För att få fram fakta kan eleverna, förutom genom *Odyseus pojke*, ta hjälp av böckerna *Olympen: sagor ur den grekiska mytologin*, *Odjuret i labyrinten*, *Gudar, hjältar och monster i den grekiska mytologin*, *Gudar & gudinnor i antikens Grekland* och *Grekisk mytologi: gudar, hjältar och monster*. De kan också ta del av filmerna *Grekisk mytologi: Olympens gudar*, *Grekisk mytologi: Odyseus äventyr* och *Grekisk mytologi: Det Trojanska kriget*. Dessa finns

att låna via SLI och vissa AV Mediacentraler. Eleverna kan även ta hjälp av internetsidor såsom www.ungafakta.se och <https://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/gudar-och-gudinnor-i-grekisk-mytologi>.

SKRIV EN FORTSÄTTNING

Odysseus pojke kan sägas ha ett öppet slut. Det gör att boken passar bra att skriva en fortsättning på. När vi lämnar Telemakos sitter han på en båt som ska ta honom till fajakernas ö. Kommer han fram? Vad händer under båtresan? Låt elevernas fantasi vara grund för ett fortsättningskapitel.

SKAPA EN SERIESTRIP

Låt eleverna skapa en kort seriestrip (4-7 rutor) till boken. Vilka scener/händelser väljer de att ha med i sin serie över *Odysseus pojke*? I rutorna får eleverna lägga in text och egenritade bilder.

SKAPA EN BOKTRAILER

Låt eleverna i smågrupper skapa egna trailers till boken *Odysseus pojke*. Låt eleverna utgå från sina illustrationer, sina seriestrip eller låt dem filma något som de tycker passar ihop med boken. Låt dem sätta ihop bilder och filmklipp till en trailer och visa den för övriga i klassen och kanske också för andra på skolan?

